

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І. ПУЛЮЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для проведення практичної та самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«Оцінювання результатів діяльності підприємства»
для студентів освітнього рівня бакалавр для усіх форм навчання
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»
і спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

Методичні вказівки для проведення практичної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Оцінювання результатів діяльності підприємства» для студентів освітнього рівня бакалавр для усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» і спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»/ укладач Константюк Н.І. – Тернопіль, ТНТУ ім.І.Пулюя, 2018. – 29 с.

Укладач: Константюк Н. І., к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів

Рецензенти: Маркович І.Б., к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів
Турський І.В., к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів

Розглянуто на засіданні кафедри економіки та фінансів, протокол №11 від 19.02.2018р.

©Константюк Н.І.
© Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2018

Зміст

Вступ	4
Тема 1. Сутність, призначення та необхідність оцінювання результатів діяльності підприємства	5
Тема 2. Доходи підприємства. поняття та місце в системі економічних показників діяльності	5
Тема 3. Витрати підприємства: економічна сутність та особливості формування у процесі фінансово-господарської діяльності.	6
Тема 4. Фінансові результати діяльності підприємства: особливості їх формування та використання.	6
Тема 5. Оцінювання результатів діяльності підприємства.	7
Тема 6. Оцінка фінансово-майнового стану підприємства.	7
Самостійна робота студентів	8
Рекомендована література	28

Вступ

Мета навчальної дисципліни – розкриття теоретичних основ та практичних навичок щодо організації результатів оцінювання діяльності підприємства з метою покращення його конкурентних позицій в сучасних ринкових умовах функціонування.

Основні завдання дисципліни:

- розкриття призначення та необхідності оцінювання результатів діяльності підприємства;
- визначення основного інструментарію для оцінювання результатів діяльності підприємства;
- дослідження сучасних методик оцінки результатів діяльності підприємства;
- здійснення на прикладі сучасних підприємств оцінювання результатів їхньої діяльності.

Предметом дисципліни виступає оцінка результатів фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах функціонування.

В програму дисципліни включено наступні теми:

Тема 1. Сутність, призначення та необхідність оцінювання результатів діяльності підприємства.

Тема 2. Доходи підприємства. поняття та місце в системі економічних показників діяльності

Тема 3. Витрати підприємства: економічна сутність та особливості формування у процесі фінансово-господарської діяльності

Тема 4. Фінансові результати діяльності підприємства та особливості їх формування

Тема 5. Оцінювання результатів діяльності підприємства

Тема 6. Оцінка фінансово-майнового стану підприємства

В результаті вивчення дисципліни «Оцінювання результатів діяльності підприємства» студент повинен

знати:

- специфіку оцінювання результатів діяльності підприємства;
- особливості здійснення оцінки фінансового стану підприємства;
- основні методичні підходи щодо проведення оцінки результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

вміти:

- проводити оцінку результатів фінансово-господарської діяльності підприємства в практичній діяльності;
- здійснювати оцінку фінансового стану сучасного підприємства;
- визначати, на основі здійсненої оцінки результатів фінансово-господарської діяльності, напрями розвитку підприємства;
- формувати та реалізовувати фінансово обґрунтовану стратегію дій для покращення стану підприємства.

Тема 1. Сутність, призначення та необхідність оцінювання результатів діяльності підприємства.

Сутність та призначення оцінювання результатів діяльності підприємства. Дослідження сучасних методик оцінки результатів діяльності підприємства. Організаційно-правова характеристика суб'єктів підприємницької діяльності та її вплив на результати діяльності

Теми доповідей:

1. Основні джерела інформації для оцінювання результатів діяльності підприємства.
2. Етапи здійснення оцінювання результатів діяльності підприємства.
3. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання без створення юридичної особи.
4. Особливості фінансової діяльності господарських товариств.
5. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств.
6. Специфіка фінансової діяльності малих підприємств.
7. Особливості фінансової діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.
8. Фінансова діяльність державних та казенних підприємств.

Тема 2. Доходи підприємства: поняття та місце в системі економічних показників діяльності

Економічна сутність та зміст категорії «дохід підприємства». Класифікація доходів підприємства. Особливості формування доходів суб'єктів господарювання.

Теми доповідей:

1. Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг.
2. Фактори, що впливають на величину виручки.
3. Розрахунок та планування виручки від реалізації продукції.
4. Розподіл виручки від реалізації продукції.
5. Формування і розподіл чистого доходу.

6. Доходи від інвестиційної діяльності.
7. Доходи від фінансових операцій
8. Доходи від операційної діяльності.
9. Грошові надходження з зовнішніх джерел.

Тема 3. Витрати підприємства: економічна сутність та особливості формування у процесі фінансово-господарської діяльності.

Економічна сутність та критерії визнання витрат підприємства.

Класифікація витрат підприємства.

Теми доповідей:

1. Фактори, що впливають на рівень витрат підприємства.
2. Види витрат підприємства.
3. Методи диференціації витрат.
4. Собівартість продукції, товарів, робіт, послуг.

Тема 4. Фінансові результати діяльності підприємства: особливості їх формування та використання.

Сутність фінансових результатів: історичний аспект та сучасність. Види прибутку підприємства. Особливості формування фінансових результатів діяльності підприємства. Використання та розподіл прибутку підприємства.

Теми доповідей:

1. Економічний зміст прибутку підприємства.
2. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства.
3. Формування і розподіл загального прибутку.
4. Прибуток від реалізації продукції. Фактори, що впливають на прибуток від реалізації продукції.
5. Собівартість та її вплив на прибуток.
6. Формування відпускних цін і їх вплив на прибуток.

7. Методи розрахунку та планування прибутку.

Тема 5. Оцінювання результатів діяльності підприємства.

Завдання та інформаційна база для оцінювання результатів діяльності підприємства. Аналіз абсолютних показників прибутковості підприємства. Рентабельність підприємства та її оцінка.

Теми доповідей:

1. Оцінка результатів діяльності підприємства, її необхідність та значення.
2. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства за абсолютними показниками.
3. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства.
4. Оцінка рентабельності підприємства.

Тема 6. Оцінка фінансово-майнового стану підприємства.

Суть, необхідність та завдання оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Аналіз активів підприємства та джерел їх утворення (пасивів). Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз ділової активності підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Теми доповідей:

1. Оцінка фінансово-майнового стану підприємства, її необхідність та значення.
2. Інформаційне забезпечення оцінки фінансово-майнового стану підприємства.
3. Оцінка стану та ефективності використання майна підприємства.
4. Оцінка показників ліквідності балансу.
5. Оцінка платоспроможності підприємства.
6. Система показників фінансової стійкості підприємств та їх оцінка.
7. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Методичні вказівки для проведення самостійної роботи з навчальної дисципліни «Оцінювання результатів діяльності підприємства»

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Оцінювання результатів діяльності підприємства» передбачає виконання індивідуальної розрахункової роботи, яка охоплює розрахунок показників фінансово-майнового стану підприємства. Такий розрахунок передбачає визначення економічного потенціалу суб'єкта господарювання або, іншими словами, вона дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі.

Оцінка майнового та фінансово-економічного стану підприємства створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень щодо проблемних питань купівлі-продажу бізнесу, напрямків виробничого розвитку, залучення чи здійснення інвестицій тощо. Фінансовий стан - це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства. Тому метою оцінки фінансового стану підприємства також є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, кредиторами та іншими установами.

Фінансовий стан підприємства – це сукупність економічних параметрів, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Оцінка фінансового стану підприємства має здійснюватись шляхом обчислення системи економічних показників, які характеризують фінансово-господарське становище суб'єктів господарювання, основними з яких є: показники оцінки майнового стану, показники ліквідності та платоспроможності, показники фінансової стійкості, показники прибутковості рентабельності.

На основі вивчення різноманітних методик аналізу фінансового стану підприємства його доцільно здійснювати у такій послідовності:

- аналіз активів підприємства та джерел їх утворення (пасивів)

підприємства;

- аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства;
- аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;
- оцінка ділової активності підприємства;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;

В основі оцінки фінансового стану лежить аналіз фінансової звітності.

Фінансова звітність підприємства включає такі форми:

- Баланс (звіт про фінансовий стан) (форма №1).
- Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) (форма №2).
- Звіт про рух грошових коштів (форма №3).
- Звіт про власний капітал (форма №4).
- Примітки до річної фінансової звітності (форма №5).

Активи і зобов'язання підприємства відображаються в його балансі (Звіт про фінансовий стан) - (форма №1).

Звіт про фінансові результати містить інформацію про доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства (Звіт про сукупний дохід) - (форма №2).

Аналіз активів підприємства та джерел їх утворення (пасивів)

Аналіз активів підприємства, реальна оцінка змін, що відбулися в складі та структурі його майна, є важливим етапом у характеристиці фінансового стану підприємства.

Стабільність майнового стану підприємства залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна та джерела його утворення, а також причини їх зміни. Особлива увага при цьому приділяється вивченню причин, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства.

Основні напрямки оцінки майнового стану підприємства полягають у наступному: за даними балансу визначається вартість усього майна

підприємства (підсумок активу балансу - валюта балансу) і сума джерел утворення (підсумок пасиву балансу) цього майна на певну звітну дату. Далі визначається відхилення за кожним видом майна і джерел його утворення порівнянням даних на кінець і на початок звітного періоду.

Для вивчення структурних змін необхідно додатково визначити питому вагу кожного виду майна в загальній валюті балансу і вивчити причини змін структури майна і джерел його утворення, що надасть можливість установити, якою мірою підприємство може спиратися на власні кошти і скільки треба позичити, а також наскільки ефективно використовуються власні й позичені кошти. З цією метою здійснюють горизонтальний та вертикальний аналіз балансу.

Горизонтальний (часовий) аналіз полягає в порівнянні абсолютних величин за статтями балансу вартості активів за два і більше суміжних періоди, як правило, початок і кінець місяців, кварталів, років. Порівняння можна здійснювати:

- шляхом визначення відхилення показників за абсолютними величинами, тобто на скільки порівнювана величина більша або менша за ту, з якою порівнюють, та розрахунку абсолютної швидкості динаміки;
- за допомогою відносних показників, тобто на скільки відсотків порівнювана величина більша або менша за ту, яку визначили за базу порівняння, і який середній темп зміни величини показника.

Вертикальний аналіз – це структурний аналіз абсолютних величин балансу, який дає змогу за даними відносних величин вивчити структуру активів, тобто частку (відсоток) окремих їх видів у загальній сумі розділів та в цілому за балансом. Перевагою цього виду аналізу є можливість зіставлення вираженої у відсотках структури показників одного звітного періоду з іншими незалежно від зміни їх розмірів. Вивчаючи ту чи іншу сукупність показників у різні періоди, можна спостерігати в які об'єкти було вкладене майно і ті зміни, які відбуваються в його структурі. Структурні зрушення дають змогу вивчити

внутрішні негативні і позитивні зміни, які відбуваються на підприємстві з його активами.

Таблиця 1

Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу підприємства

Статті	На початок звітної періоду		На кінець звітної періоду		Зміни		
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	у абсолютних величинах	у структурі	темпи зростання (зниження), %
АКТИВ							
1	2	3	4	5	6	7	8
I.Необоротні активи	1960	59,57	2217	68,38	257	8,81	13,11
Незавершені капітальні інвестиції	768	23,34	668	20,6	-100	-2,74	-11,74
Основні засоби	1042	31,67	1409	43,46	367	11,79	35,22
Інвестиційна нерухомість	150	4,56	140	4,32	-10	-0,24	-6,67
II. Оборотні активи	1330	40,43	1025	31,62	-305	-8,81	-22,89
Запаси	434	13,19	453	13,97	19	0,78	4,38
Незавершене виробництво	39	1,19	30	0,93	-9	-0,26	-23,89
Готова продукція	635	19,3	308	9,5	-327	-9,8	-51,5
Товари	4	0,12	4	0,12	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	159	4,83	191	5,89	32	1,06	20,13
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	33	1	21	0,65	-12	-0,35	-36,36
Дебіторська заборгованість з бюджетом	1	0,03			-1	-0,03	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	11	0,33	7	0,22	-4	-0,11	-36,36

Грошові кошти та їх еквіваленти	4	0,12	3	0,09	-1	-0,03	-25
Інші оборотні активи	10	0,3	8	0,25	-2	-0,05	-12,5
БАЛАНС	3290	100	3242	100	-48	-	-1,46
ПАСИВ							
I. Власний капітал	1370	41,64	1088	33,56	-282	-8,08	-20,58
Зареєстрований (пайовий) капітал	1534	46,63	1534	47,32	-	0,69	-
Додатковий капітал	978	29,73	978	30,17	-	0,44	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-1142	-	-1424	-	282	-	24,69
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	426	12,95	729	22,13	303	9,18	71,13
Відстрочені податкові зобов'язання	80	2,43	32	0,99	-48	-1,44	-60
Довгострокові кредити банків	328	9,97	684	21,1	356	11,13	108,53
Забезпечення виплат персоналу	18	0,55	13	0,4	-5	-0,15	-27,78
IV. Поточні зобов'язання і забезпечення	1494	45,41	1425	43,95	-69	-1,46	-4,62
Короткострокові кредити банків	192	5,84	192	5,92	-	0,08	-
Векселі видані	105	3,19	105	3,24	-	0,05	-
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	383	11,64	0	0	-383	-11,64	-
за товари, роботи, послуги	463	14,07	745	22,98	282	8,91	60,91
за розрахунками з бюджетом	74	2,25	33	1,02	-41	-1,23	-55,41
за розрахунками зі страхування	24	0,73	16	0,49	-8	-0,24	-33,33
за розрахунками з оплати праці	141	4,29	89	2,75	-52	-1,54	-36,88
за одержаними авансами	1	0,03	0	0	-1	-0,03	-
Інші поточні зобов'язання	111	3,37	245	7,56	134	4,19	120,72
БАЛАНС	3290	100	3242	100	-48	-	-1,46

Далі вивчають співвідношення динаміки оборотних і необоротних активів, а також показники мобільності всього майна підприємства та оборотних коштів:

а) якщо оборотні кошти збільшилися, а необоротні активи зменшилися, це означає, що на підприємстві спостерігається тенденція прискорення оборотності всього майна підприємства. Результатом може бути вивільнення частини коштів і короткострокових вкладень (якщо відсоток за цими статтями зріс);

б) для характеристики майна розраховується коефіцієнт мобільності майна: відношення вартості оборотних активів до вартості всього майна;

в) коефіцієнт мобільності оборотних активів розраховується як відношення найбільш мобільної їх частини (коштів і фінансових вкладень) до вартості оборотних активів.

Збільшення коефіцієнтів мобільності всього майна і оборотних активів підтверджує тенденцію прискорення оборотності майнових засобів підприємства.

Слід зазначити, що низька мобільність оборотних активів не завжди є негативною. За високої рентабельності продукції підприємства здебільшого спрямовують вільні кошти на розширення виробництва.

Оцінка майнового стану може бути доповнена розрахунком показників ефективності використання основних засобів підприємства, що наведені в таблиці 2

Таблиця 2.

Методика розрахунку показників оцінки майнового стану та ефективності використання майна підприємства

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Джерела інформації	Характеристика
1	2	3	5
1. Коефіцієнт придатності основних засобів (Кпр)	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$	$\frac{\text{р.1010 Ф. №1}}{\text{р.1011 Ф. №1}}$	Відображає частину основних засобів, придатну до експлуатації.

2. Коефіцієнт зносу основних засобів (Кз)	$\frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}$	$\frac{\text{р.1012 Ф. №1}}{\text{р.1011 Ф. №1}}$	Характеризує ту частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах. Збільшення коефіцієнта зносу в динаміці є негативною тенденцією. Рекомендоване значення <0,5.
3. Коефіцієнт оновлення основних засобів (Кон.)	$\frac{\text{Вартість основних засобів, що надійшли за період}}{\text{Вартість основних засобів на кінець періоду}}$	$\frac{\text{р.260 гр.5Ф. № 5}}{\text{р.1011 гр.4 Ф. №1}}$	Показує частку введених нових основних засобів у загальній вартості основних засобів. Рекомендоване значення >0,1.
4. Коефіцієнт вибуття основних засобів (Квиб.)	$\frac{\text{Вартість основних засобів, що вибули за період}}{\text{Вартість основних засобів на початок періоду}}$	$\frac{\text{р.260 гр.8 Ф. № 5}}{\text{р.1011 гр.3 Ф. №1}}$	Характеризує інтенсивність вибуття основних виробничих засобів. Рекомендоване значення >0,1.
5. Коефіцієнт мобільності (Км)	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Активи}}$	$\frac{\text{р.1195 Ф. №1}}{\text{р.1300 Ф. №1}}$	Характеризує мобільність активів підприємства, позитивним є зростання коефіцієнта
6. Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (Ке)	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Необоротні активи}}$	$\frac{\text{р.1195 Ф. №1}}{\text{р.1095 Ф. №1}}$	Позитивним є зростання коефіцієнта, яке вказує на підвищення ліквідності балансу
7. Фондовіддача (Фв)	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Залишкова вартість основних засобів}}$	$\frac{\text{р.2000 Ф. №2}}{\text{р. 1010 Ф. №1}}$	Показує яка частка доходу припадає на 1грн. вартості основних засобів. Позитивним є зростання коефіцієнта.
8. Фондомісткість (Фм)	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Чистий дохід}}$	$\frac{\text{р.1010 Ф. №1}}{\text{р. 2000 Ф. №2}}$	Характеризує вартість основних засобів, яка припадає на 1 грн. доходу, позитивною є тенденція до зменшення
9. Фондоозброєність (Фозбр)	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Середньоспискова чисельність працівників}}$	$\frac{\text{р.1010 Ф. №1}}{\text{р.5050 Ф. 1ПВ}}$	Характеризує рівень технічної оснащеності працівників

Інформаційною базою при проведенні аналізу майна підприємства є

баланс, звіт про фінансові результати, для внутрішнього аналізу застосовуються також дані аналітичного обліку.

Здійснивши оцінку активів підприємства, слід проаналізувати власний і позичений капітал у розрізі окремих статей, установити причини збільшення чи зменшення короткострокових позик, кредиторської заборгованості.

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Одним з найважливіших показників фінансового стану підприємства є ліквідність, сутність якої полягає в можливості підприємства в будь-який момент розрахуватися за своїми зобов'язаннями (пасивами) за допомогою майна (активів), яке є на балансі. Аналіз ліквідності доповнюється аналізом платоспроможності, яка характеризує спроможність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, які впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру, що мають певні терміни сплати. Всебічний аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства дозволяє здійснити в динаміці оцінку стану і тенденції ліквідності, платоспроможності й кредитоспроможності підприємства, визначити вузькі місця, ліквідація яких сприятиме підвищенню цих показників.

Отже, платоспроможність суб'єкта – це стан грошового забезпечення виробничих та інвестиційних процесів, за якого долаються виникаючі обмеження грошових ресурсів шляхом внутрішньої їх мобілізації та операцій з активами для здійснення поточних платежів.

При оцінці ліквідності та платоспроможності здійснюють аналіз ліквідності балансу, а також розраховують основні показники ліквідності. До основних показників ліквідності належать: загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт маневреності, співвідношення короткострокової дебіторської і кредиторської заборгованості.

Для визначення абсолютних показників здійснюють аналіз ліквідності балансу, однак перед аналізом ліквідності балансу доцільно згрупувати активи за ступенем ліквідності та пасиви за строком погашення (рис. 9.2)

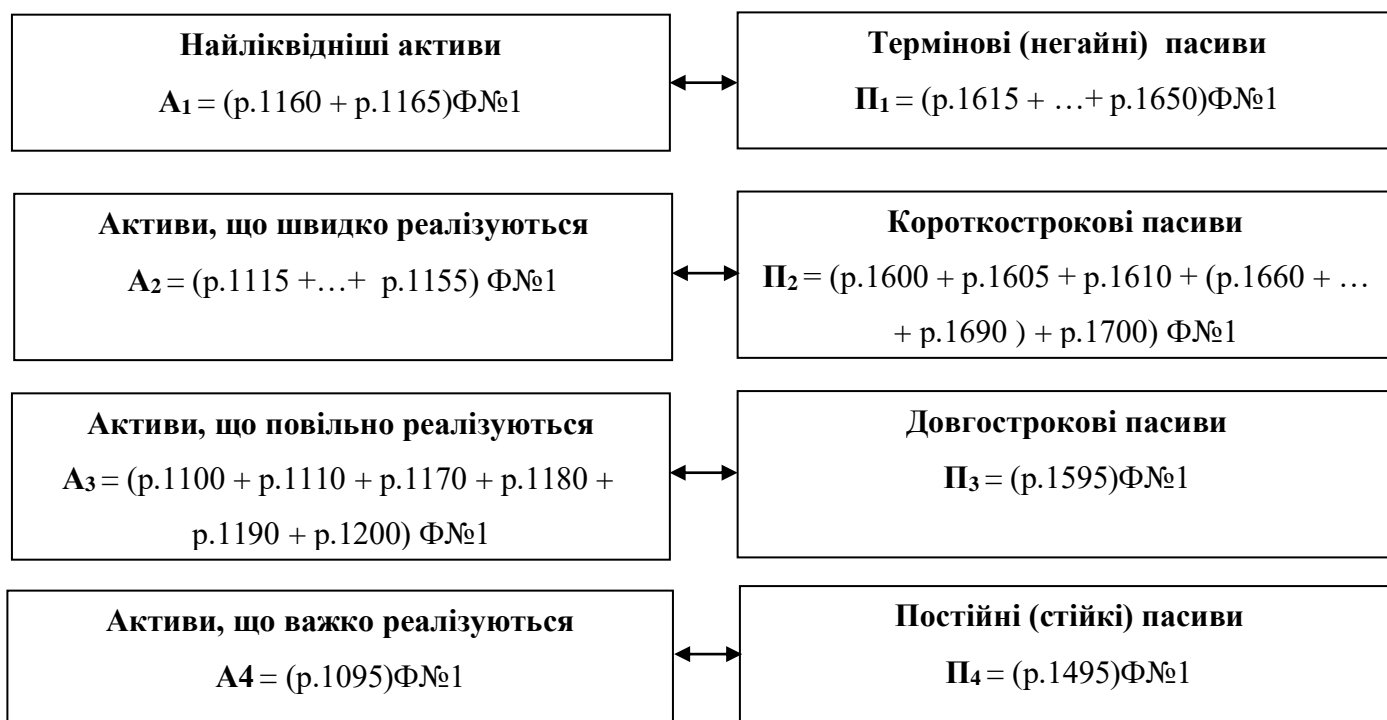

Рис.1. Групування активів балансу за їх ліквідністю та пасивів за термінами погашення

Баланс підприємства слід вважати абсолютно ліквідним, якщо:

$$A_1 \geq \Pi_1, A_2 \geq \Pi_2, A_3 \geq \Pi_3, A_4 \leq \Pi_4.$$

У випадку, коли одна або декілька нерівностей має протилежний знак, ніж в оптимальному варіанті, ліквідність балансу не може бути абсолютно ліквідною. Виконання четвертої нерівності свідчить про дотримання підприємством мінімальної умови фінансової стійкості – наявності власних оборотних коштів.

Поряд з абсолютними показниками для оцінювання ліквідності слід розрахувати відносні показники, які наведено в таблиці 5.

Таблиця 5.

Відносні показники аналізу ліквідності підприємства

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Джерела інформації	Характеристика
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)	$\frac{\text{Оборотні активи} + \text{Необоротні активи для продажу}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\frac{\text{p.1195} + \text{p.1200 Ф.№1}}{\text{p.1695} + \text{p.1700 Ф.№1}}$	Характеризує достатність оборотних активів для погашення поточних зобов'язань. Значення має перевищувати 1.
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	$\frac{\text{Гроші} + \text{поточні фін. інвестиції} + \text{векселі одержані} + \text{дебіторська заборгованість}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\frac{\text{p.1165} + \text{p.1160} + (\text{p.1120} + \dots + \text{p.1155}) \text{Ф.№1}}{\text{p.1695} + \text{p.1700 Ф.№1}}$	Характеризує можливість погашення підприємством поточних зобов'язань за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості, оптимальне значення коефіцієнта 0,7 - 0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кшл)	$\frac{\text{Гроші} + \text{поточні фін. інвестиції}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\frac{\text{p.1165} + \text{p.1160 Ф.№1}}{\text{p.1695} + \text{p.1700 Ф.№1}}$	Показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашено миттєво наявними грошима. Достатнім вважається значення вище за 0,2-0,35.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Фінансовий результат – це кінцевий результат фінансово-господарської діяльності підприємства, і може бути виражений у формі прибутку або збитку.

Прибуток - сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Збиток - перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства передбачає дослідження динаміки та структури фінансових результатів його діяльності, дозволяє визначити фактори, що вплинули на формування величини чистого прибутку (збитку) підприємства.

Аналіз проводиться методом порівняння фактичних даних за звітний період зі звітними даними за попередній період. Відповідно до Національного

положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», розрахунок показника прибутку включає визначення наступних його складових: чистого доходу від реалізації продукції (товарів, послуг); валового прибутку (збитку); фінансового результату від операційної діяльності; фінансового результату до оподаткування; чистого прибутку (збитку) звітного періоду (рис. 2).

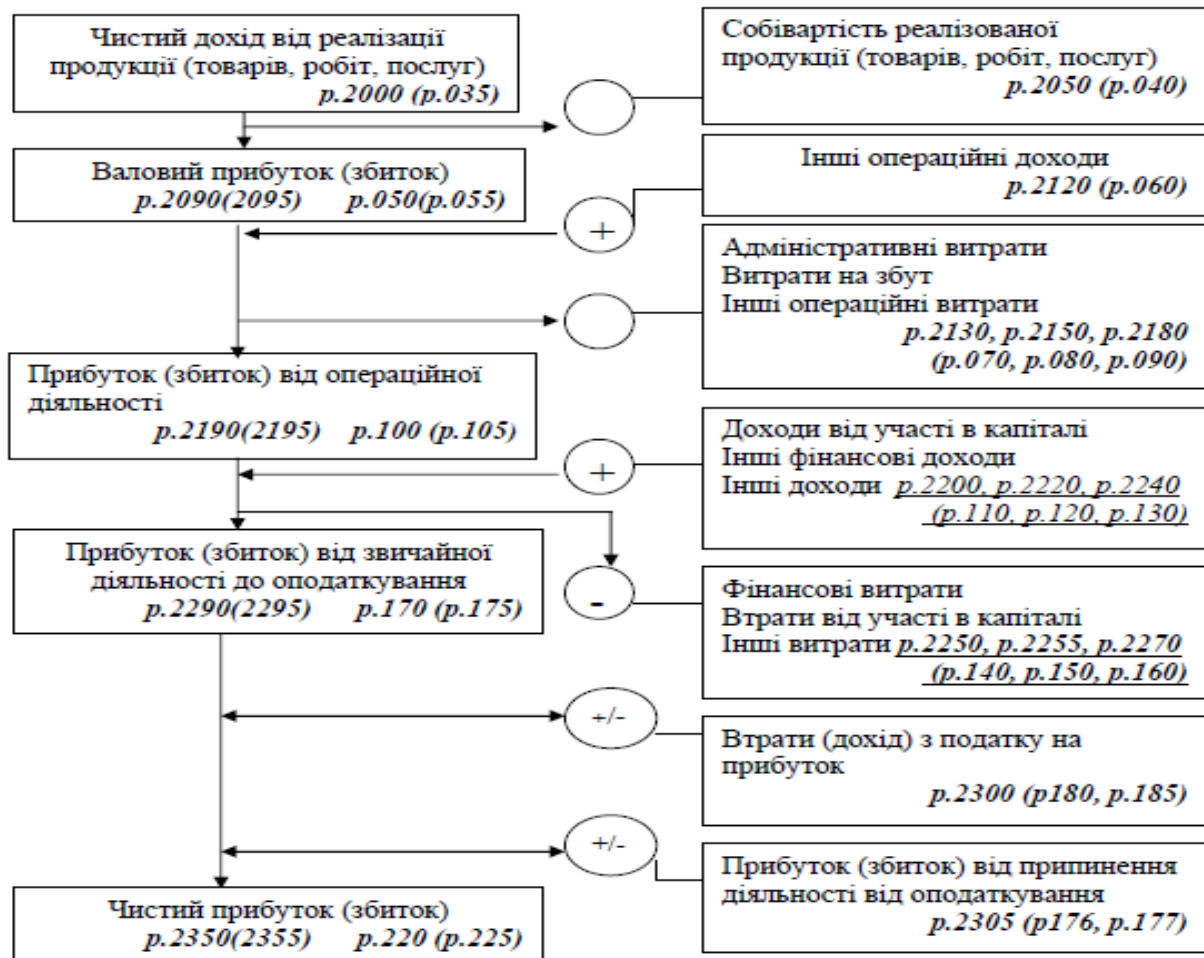

Рис. 2. Формування фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз динаміки доходів та фінансових результатів діяльності підприємства наведено в таблиці 6.

Таблиця 6.

Аналіз динаміки доходів та фінансових результатів

ТзОВ «АБВ» за 2016-2017 рр.

Показник	За попередній період, тис. грн.	За звітний період, тис. грн.	Відхилення	
			Абс.	Відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції	3904	3695	-209	-5,35
Валовий прибуток (збиток)	574	806	232	40,42
Інші операційні доходи	311	672	361	116,1
Збиток від операційної діяльності	-52	-96	44	84,62
Збиток від інвестиційної та фінансової діяльності	-163	-232	69	42,33
Збиток від звичайної діяльності до оподаткування	-215	-328	113	52,56
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	-	46	48	100
Чистий збиток від звичайної діяльності	-252	-282	30	11,9

Як видно з даних таблиці підприємство у звітному році не досягло позитивних фінансових результатів.

Отримані результати свідчать, що протягом звітного періоду зменшився дохід від реалізації продукції на 257 тис. грн. або 5,48%, відповідно зменшився чистий дохід від реалізації продукції на 209 тис. грн.. або на 5,35%. Позитивним моментом є зменшення собівартості реалізованої продукції на 441 тис. грн. або на 13,24% завдяки чому маємо суттєве зростання прибутку від реалізації продукції у звітному періоді на 232 тис. грн.. або на 44,1%. Попри одержаний прибуток від реалізації продукції підприємство одержало збиток від операційної діяльності в сумі 96 тис. грн.. в 2017р. та 52 тис. грн. у 2016р. Збиток підприємства спричинений великими операційними витратами, які у 2016р. становили – 1213 тис. грн.. та 1298 тис. грн.. у 2017р. Інші операційні доходи (доходи від операційної діяльності підприємства, крім виручки від реалізації продукції – дохід від операційної оренди активів, дохід від операційних курсових різниць, відшкодування раніше списаних активів, дохід від реалізації оборотних активів тощо) – протягом звітного періоду суттєво зменшились на 361 тис. грн., відповідно маємо від’ємне сальдо інших

операційних доходів і витрат у звітному періоді – 902 тис. грн. та у минулому періоді – 626 тис. грн.

В кінцевому підсумку досліджуване підприємство має чистий збиток два роки поспіль, так у 2016 р. сума збитку становила 229 тис. грн. та в 2017р. – 282 тис. грн., тобто сума збитку зросла на 53 тис. грн. або на 23,14%.

Крім аналізу абсолютних показників аналізують ще й відносні показники прибутковості підприємства, до яких належить рентабельність.

Рентабельність - це відносний показник, який характеризує рівень прибутковості (окупності) відповідних складових процесу виробництва або сукупних витрат підприємства. Оцінка рентабельності дозволяє скласти характеристику основних показників рентабельності та зробити загальні висновки. Основні показники рентабельності наведено в таблиці 7.

Таблиця 7

Основні показники рентабельності підприємства

№ з/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку	Джерела інформації	Характеристика
1	Рентабельність активів	Чистий прибуток / Вартість активів	р. 2350 Ф.№2 / р.1900 Ф.№1	Коефіцієнт показує скільки прибутку припадає на 1 грн. активів, характеризує ефективність управління підприємством, чим вищий показник тим краще.
2	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	р. 2350 Ф.№2 / р.1495 Ф.№1	Коефіцієнт показує величину одержаного прибутку в розрахунку на одну гривню капіталу власників. Збільшення – позитивне значення.
3	Рентабельність продажу	Валовий прибуток / Виручка від реалізації продукції	р. 2090 Ф.№2 / р. 2000 Ф.№2	Характеризує розмір прибутку, що надходить на підприємство з кожної гривні від продажу продукції (робіт, послуг). Збільшення – позитивне значення.
4	Рентабельність продукції (робіт, послуг)	Валовий прибуток / Собівартість реалізованої продукції	р. 2090 Ф.№2 / р. 2050 Ф.№2	Показує скільки прибутку отримало підприємство в розрахунку на одну гривню понесених витрат на виробництво. Збільшення показника – позитивне значення.
5	Період окупності капіталу	Валюта балансу / Чистий прибуток	р.1900 Ф.№1/ р. 2350 Ф.№2	Коефіцієнт вказує за який період кошти, що інвестовані в активи будуть компенсовані чистим прибутком

6	Період окупності власного капіталу	Власний капітал / Чистий прибуток	р.1495 Ф.№1/ р. 2350 Ф.№2	Коефіцієнт вказує за який період власний капітал буде компенсований чистим прибутком
---	------------------------------------	-----------------------------------	------------------------------	--

Аналіз ділової активності підприємства

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання ресурсів підприємства. Ефективність управління підприємством визначається темпами прискорення обертання ресурсів, що повинно знаходити своє відображення у зростанні відповідних показників. Нормативного значення показників не має, але чим швидше обертаються ресурси підприємства, тим краще. Підвищення обертання ресурсів є, поряд з високою прибутковістю другим важелем підвищення фінансового благополуччя підприємства. Низький рівень коефіцієнтів обертання активів може свідчити про недостатню завантаженість та низьку ефективність експлуатації виробничих потужностей, зростання дебіторської заборгованості та запасів.

Таблиця 8.

Показники аналізу ділової активності

№ з/п	Показник	Алгоритм розрахунку	Джерела інформації	Характеристика
1	Коефіцієнт оборотності активів (Ко.а.)	Чистий дохід/ Вартість активів	р. 2000 Ф.№2 / р.1900 Ф.№1	Коефіцієнт відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обігу, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку. Зростання оборотності активів оцінюється позитивно за умови прибуткової діяльності підприємства.
2	Середня тривалість обороту активів, дні	Кількість днів у звітному періоді / Коефіцієнт оборотності активів	360/ Ко.а.	Тривалість обороту активів характеризує кількість днів, яка необхідна для їх перетворення в грошову форму

3	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід / Власний капітал підприємства	р. 2000 Ф.№2 / р.1495 Ф.№1	Коефіцієнт відображає швидкість обороту власного капіталу підприємства. Позитивним є зростання показника.
4	Середня тривалість обороту власного капіталу (Ко.в.к.)	Кількість днів у звітному періоді / Коефіцієнт оборотності власного капіталу	360/ Ко.в.к.	Кількість днів, протягом яких власний капітал підприємства перетворюється в грошову форму
5	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід / Оборотні активи	р. 2000 Ф.№2 / р.1195 Ф.№1	Вказує на кількість оборотів обігових коштів за період або скільки виручки припадає на 1 грн. обігових коштів
6	Середня тривалість обороту оборотних активів	Кількість днів у звітному періоді / Коефіцієнт оборотності оборотних активів	360/коефіцієнт оборотності	Тривалість обороту оборотних активів характеризує кількість днів, яка необхідна для їх перетворення в грошову форму
7	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Ко.д.з.)	Чистий дохід / Дебіторська заборгованість	р. 2000 Ф.№2 / Σ (р.1120- р.1155) Ф.№1	Показує в скільки разів виручка перевищує дебіторську заборгованість. Зростання цього коефіцієнта свідчить про поліпшення платіжної дисципліни та (або) скорочення продажу продукції з відстроченням платежу за строками або за вартістю угод. Позитивним є збільшення даного коефіцієнта в динаміці.
8	Середня тривалість обороту дебіторської заборгованості	Кількість днів у звітному періоді / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	360/ Ко.д.з.	Середній термін погашення дебіторської заборгованості, тобто період протягом якого дебіторська заборгованість перетворюється в гроші. Позитивно оцінюється зниження цього коефіцієнта.

9	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Ко.к.з.)	Собівартість продукції/ Кредиторська заборгованість	р. 2050 Ф.№2 / $\Sigma(\text{p.1605-}$ $\text{p.1650}) + \text{p.1690}$ $+ \text{p.1700}$	Показує, скільки разів виникає заборгованість і сплачується підприємством за період, що аналізується. Зростання цього коефіцієнта може відображати поліпшення платіжної дисципліни у відношеннях з постачальниками, бюджетом та іншими кредиторами чи (або) скорочення закупівель з відстроченням платежу (комерційного кредиту постачальників).
10	Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості	Кількість днів у звітному періоді / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	360/ Ко.к.з.	Показник вказує на середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості

Аналіз фінансової стійкості підприємства

Однією з найважливіших характеристик фінансового стану будь-якого підприємства є його фінансова стійкість. Вона пов'язана із ступенем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і позикових коштів, тобто під фінансовою стійкістю підприємства розуміють забезпечення запасів і витрат джерелами коштів для їх формування.

Аналіз фінансової стійкості підприємства має на меті аналіз фінансової стабільності та незалежності в напрямку відповідності джерел коштів для формування запасів і затрат. Отже, фінансова стійкість - це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань.

Значення і сутність фінансової стійкості яскраво відображаються в її показниках. Розрізняють абсолютні і відносні показники фінансової стійкості. Першим кроком при проведенні аналізу фінансової стійкості підприємства є дослідження абсолютних показників, що дозволяє визначити тип його фінансового стану. Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їхнього

фінансування. Співставленні величини запасів господарюючого суб'єкта з джерелами їхнього фінансування дозволяє визначити тип фінансового стану (таблиця 9). Виділяють чотири типи фінансової стійкості:

- абсолютна фінансова стійкість – запаси підприємства сформовані за рахунок його власних джерел (власного капіталу);
- нормальна фінансова стійкість – формування запасів забезпечуються сумою власних та довгострокових позикових джерел;
- нестійкий фінансовий стан – запаси формуються як за рахунок капіталізованих джерел (власного капіталу та довгострокових зобов'язань), так і за рахунок короткострокових кредитів, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів;
- кризовий фінансовий стан – запаси не забезпечуються основними джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Таблиця 9

Абсолютні показники оцінки фінансової стійкості (визначення типу фінансового стану підприємства)

Показники	Формула розрахунку
1	2
1. Загальна величина запасів	$P. 1100 + p.1110$
2. Наявність власних джерел формування запасів (власні кошти)	$p. 1495 \text{ (I р. Пасиву)} - p. 1095 \text{ (I р. Активу)}$
3. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	$\text{Власні кошти} + \text{Довгострокові зобов'язання}$ $p. 1495 \text{ (I р. Пасиву)} + p. 1595 \text{ (II р. Пасиву)} - p. 1095 \text{ (I р. Активу)}$
4. Загальна величина основних джерел формування запасів	$\text{Власні кошти} + \text{Довгострокові зобов'язання} +$ $\text{Короткострокові кредити банків}$ $p. 1495 \text{ (I р. Пасиву)} + p. 1595 \text{ (II р. Пасиву)} + p. 1600 - p. 1095 \text{ (I р. Активу)}$
5. Надлишок або нестача власних джерел формування запасів	$\text{Наявність власних джерел формування запасів} -$ $\text{Загальна величина запасів (ряд. 2 – ряд. 1)}$

6. Надлишок або нестача власних і довгострокових джерел формування запасів	Наявність власних і довгострокових джерел формування запасів – Загальна величина запасів (ряд. 3 – ряд. 1)
7. Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів	Загальна величина основних джерел формування запасів – Загальна величина запасів (ряд. 4 – ряд. 1)
8. Трьохкомпонентний показник типу фінансової стійкості	За значеннями показників 5, 6 та 7 визначається трьохкомпонентний показник фінансової стійкості підприємства. Якщо значення показника 5, 6 та 7 більше 0, то коефіцієнту присвоюється 1. Якщо значення показника 5, 6 та 7 менше 0, то коефіцієнту присвоюється 0. (1; 1; 1) – абсолютна фінансова стійкість (0; 1; 1) – нормальний фінансовий стан (0; 0; 1) – нестійкий фінансовий стан

Оцінка відносних показників – наступний етап аналізу фінансової стійкості, який ґрунтується на обчисленні коефіцієнтів, що наведені в таблиці 10.

Таблиця 10.

Відносні показники фінансової стійкості

№ з/п	Показники	Алгоритм розрахунку	Джерела інформації	Характеристикаа
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал/ Валюта балансу	р.1495 Ф.№1/ р.1900 Ф.№1	Характеризує, яка частина активів підприємства сформована за рахунок власних джерел коштів. Критичне значення цього коефіцієнта становить 0,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу/ Власний капітал	р.1900 Ф.№1/ р.1495 Ф.№1	Коефіцієнт є зворотним коефіцієнту фінансової автономії. Зростання цього показника у динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства, а отже, втрату фінансової незалежності. Нормативне значення < 2. Якщо його значення знижується до 1, то це свідчить про те, що власники повністю фінансують своє підприємство.
3	Коефіцієнт	Позиковий	р.1595+р.1695+	Показує співвідношення

	фінансового ризику (фінансового ліверіджу)	капітал/ Власний капітал	+р.1700 Ф.№1/ р.1495 Ф.№1	залучених коштів і власного капіталу. За цим коефіцієнтом здійснюють найбільш загальну оцінку фінансової стійкості (він показує, скільки одиниць залучених коштів припадає на кожну одиницю власних). Оптимальне значення цього показника менше 0,5, критичне – 1.
5	Коефіцієнт покриття (платоспроможності)	Власний капітал/ Позиковий капітал	р.1495 Ф.№1/ р.1595+р.1695+ +р.1700 Ф.№1	Характеризує можливість покриття боргів власним капіталом
6	Коефіцієнт самофінансування	Оборотний капітал/ Валюта балансу	(р.1495 + р.1595) - р.1095 Ф.№1р/ р.1900 Ф.№1	Характеризує наявність у підприємства оборотного капіталу для фінансування його поточної діяльності.
7	Коефіцієнт фінансової стійкості		р.1495 + р.1595 Ф.№1р / р.1900 Ф.№1	Характеризує, яку частину активів балансу сформовано за рахунок стійких джерел

Аналіз динаміки фінансової стійкості й стабільності підприємства дозволяє оцінити стан і тенденції зміни фінансової стійкості будь-якої діяльності, а також потенційні резерви підвищення фінансової стабільності.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

кафедра економіки та
фінансів

**ІНДИВІДУАЛЬНА РОЗРАХУНКОВА РОБОТА З
ДИСЦИПЛІНИ «ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

виконана на прикладі підприємства _____

ВИКОНАВ(ЛА):

студент(ка) групи _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

к.е.н., доц. Константюк Н.І.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: Навч. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г.М. Азаренков, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – К.: Знання-Прес, 2009. – 299 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/666-fnansi-pdprimstv-Azarenkova-gm.html>.
2. Косова Т.Д. Організація і методика економічного аналізу: Навч. посібник / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Organiz_i_metodika_ekonom_analizu_Kosova2012.pdf.
3. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Т.Д. Косова. – К.: ЦУЛ, 2013. – 440 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cul.com.ua/preview/fin_anal_kosova.pdf.
4. Константюк Н. І. Методичні вказівки до практичних та самостійних занять, з курсу «Оцінювання результатів діяльності підприємства» [Текст] / Н. І. Константюк. – Тернопіль, 2017. – 24 с.
5. Константюк Н. І. Конспект лекцій з дисципліни «Оцінювання результатів діяльності підприємства» [Текст] / Н. І. Константюк. – Тернопіль, 2017. – 67 с.
6. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування / Г. О. Крамаренко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2014. – 224с.
7. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент: Підручник. / Г.О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – Київ: Центр навчальної літератури, 2012. – 520 с.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». – [Електронний ресурс]: Затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

9. Сіменко І.В. Аналіз господарської діяльності: Навч. посібник / І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: ЦУЛ, 2013. – 384 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/analiz_gosp_dijaln_Kosova.pdf.

10.Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: Навч. посібник для студентів екон. спец. вищ. закл. освіти. – 3-є вид., доп. і перероб. – К.: ЦУЛ, 2012. – 460с.

11.Тарасенко І.О. Фінанси підприємств: підручник / І. О. Тарасенко, Н. М. Любенко. – К. – КНУТД, 2015. – 360 с.

12.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: Підручник / Н.М. Ткаченко. – 6-те вид., доповн. і перероб. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.

13.Фінансовий менеджмент: підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. - Львів "Магнолія 2006", 2014. - 344с.

14.Шпанковська Н.Г. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: Навч. посібник / За ред. К.Ф. Ковальчука. – К.: ЦУЛ, 2012. – 328 с.

12. ДОПОМІЖНА

1. Стратегічний аналіз: Навчальний посібник / Г. Давидов та ін. – К.: Знання, 2011. – 389 с.

2. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навчальний посібник / Г.І. Філіна – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 320 с.

3. Чорна Л.О. Економіка підприємства: Навчальний посібник / Л.О.Чорна, Н.В. Корж, І.В. Левицька. – Вінниця: Едельвейс і К, 2008. – 369 с.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://dl.tntu.edu.ua/login.php?course=2718> – Сторінка навчальної дисципліни на сервері дистанційного навчання ТНТУ.

2. <http://pidruchniki.com/ekonomika/> – Навчальні матеріали онлайн.